

УЛОГА ПЛАНИРАЊА ПРЕДЕЛА У ПРИМЕНИ ЕВРОПСКЕ КОНВЕНЦИЈЕ О ПРЕДЕЛИМА

Апстракт: Европска конвенција о пределима, документ у ком се говори о глобалној идеји о пределима као делу „европског легата”, усвојена је у Фиренци 2000. године. Бави се *заштитом, планирањем и управљањем* свим типовима европских предела, било да су урбани, рурални, деградирани, или они изузетне лепоте. Република Србија је потписала Европску конвенцију о пределима 21 септембра 2007.

У раду су изложена основна начела и циљеви Конвенције, свеобухватне мере, као и начини спровођења које овај документ предвиђа приликом примене на националном нивоу.

У Конвенцији се говори о динамичним и далекосежним принципима деловања на пределе и то кроз планирање, управљање и заштиту. На основу позитивних европских искустава, као и искустава планирања предела у Србији, у раду ће бити образложена потреба укључивања планирања предела у систем планирања простора у Србији, на свим нивоима, у складу са препорукама Европске конвенције о пределима.

Кључне речи: Европска конвенција о пределима, ратификација Европске конвенције о пределима у Србији, планирање предела, план предела, просторно планирање, закон.

Abstract: The most important recent policy initiative concerning quality and diversity, as well as natural and cultural landscape's values within all Europe is European Landscape Convention. The Convention was adopted by Council of Europe's Community of Ministers on 20th October 2000., in Firenze, Italy.

The main goal of the Convention is protection, planning and management of the landscape as important part of the quality of life for people living everywhere: in urban areas and in countryside, in degraded areas as well as in the areas with high quality and those recognized as being of outstanding beauty. Serbia has signed Convention on 21 of September 2007.

Diversity and quality, the cultural and natural values linked to European landscapes are part of Europe's common heritage, and it is important to co-operate towards its protection, management and planning

According to explored international experiences, landscape plan, with its known methodology, is recognized as the most suitable tool in the most Countries which have already implemented European Landscape Convention.

As to situation in Serbia, landscape planning is not treated in adequate or appropriate way within system of spatial planning. On the basis of the recent European experiences regarding The European Landscape Convention, the paper will underline the inevitability of landscape planning integration into the spatial planning system at the national, regional and city level, in Serbia.

Key words: The European Landscape Convention, ratification of The European Landscape Convention in Serbia, landscape planning, landscape plan, spatial planning, legal act.

Увод или О Европској конвенцији о пределима

Предела представљају аутентично европско наслеђе, али и оквир у коме живимо и стварамо, средина коју унапређујемо и угрожавамо, планирамо и штитимо.

¹ **мр Невена Васиљевић**, асистент, Одсек за пејзажну архитектуру и хортикултуру, Шумарски факултет, Универзитет у Београду.

Постоји одређени број међународних прописа који се у некој мери, посредно или непосредно, баве пределима², али, до сада, није постојао ни један који је **директно, посебно и свеобухватно** обрадио ову проблематику.

Европска конвенција о пределима је усвојена у Фиренци, 2000. године, с намером да се та празнина попуни.

Према Европској конвенцији о пределима предео је:

- важан саставни део квалитета живота становништва како у урбаним и руралним срединама, тако и у деградираним подручјима,
- део јавног интереса у области културе, екологије, животне средине и на социјалном плану,
- значајан потенцијал за привредне делатности, а заштита, управљање и планирање предела може да допринесе отварању нових радних места,
- незаменљива компонента европског природног и културног наслеђа која доприноси формирању локалних култура и благостању људи, као и учвршћивању европског идентитета.

(Преамбула Европске конвенције о пределима, Фиренца, 20. Октобар 2000.).

Европска конвенција о пределима је веома амбициозан пројекат чији су циљеви да:

- промовише заштиту, планирање и управљање пределима Европе;
- организује међународну сарадњу по питању предела.

Остали циљеви су:

- увођење предела у законодавство;
- установљење процедуре партиципације;
- интеграција планирања предела у регионално и урбанистичко планирање, и
- обезбеђивање нових инструмената ради ефективног спровођења политике предела.

Најопштији циљ Конвенције јесте подстицање власти да усвоји, на локалном, регионалном, националном и међународном нивоу, програме и мере заштите, управљања и планирања предела широм Европе. На тај начин би се омогућило очување и унапређивање квалитета предела, убедила јавност, институције, локалне и регионалне власти да признају њихову вредност и значај, као и да учествују у јавном одлучивању о тим проблемима.

Програми и мере обухватају све типове европских предела. Конвенција се примењује у свим деловима Европе, у природним, сеоским, градским и приградским подручјима. Не ограничава се на културне, створене или природне елементе предела

² Иако постоји одређени број међународних прописа који се у некој мери баве пределима, не постоји ни један међународни пропис који се директно, посебно и свеобухватно бави европским пределима и њиховим очувањем, упркос њиховој огромној културној и природној вредности и опасностима које им прете. Предвиђено је да Европска конвенција о пределу буде допуна постојећим међународним правним прописима, као што су:

а. Конвенција о заштити светске културне и природне баштине UNESCO-а (Париз, 16. новембра 1972. године);
 б. Конвенција о заштити европских дивљих врста и природних станишта Савета Европе (Берн, 19. септембра 1979. године);
 в. Конвенција о заштити архитектонског наслеђа Европе Савета Европе (Гранада, 3. октобра 1985. године);
 г. Конвенција о заштити археолошког наслеђа Савета Европе (Ла Валета, 16. јануара 1992. године);
 д. Паневропска стратегија биолошке и предеоне разноврсности (Софија, 25. октобра 1995. године)

већ се свеобухватно бави структуром предела, природом веза и утицаја између елемената предела.

Проширивање делокруга акција које локалне власти предузимају у циљу покривања целокупне територије једне државе не значи да се исте мере и програми морају примењивати на све пределе. Оне се прилагођавају одређеним типовима предела, који ће, у зависности од својих специфичности, захтевати различит третман на локалном нивоу. Тај третман ће варирати од најстроже конзервације путем заштите, управљања и планирања, до стварања нових предела. Примена различитих приступа може да доведе до значајног друштвено-економског развоја подручја.

Европска конвенција о пределима је **динамични правни документ**. Као такав он претендује да се бави вредностима и значајем предела, а мора бити у стању да **иде укорак с променама његових вредности и значаја**. Предност Европске конвенције о пределима је у томе што се може примењивати неограничено дуго, може се спроводити у дело под окриљем међународне организације, у овом случају Савета Европе.

Европску конвенцију о пределима, до краја новембра 2007. потписало је шест земаља, а ратификовало двадесет и шест. Међу њима су: Француска, Шпанија, Италија, Енглеска, Данска, Чешка Република, Словачка Република, Словенија, Македонија, Хрватска, Бугарска, Румунија и многе друге. Република Србија је ратификовала Конвенцију 21. септембра 2007. године у оквиру Дана европске културне баштине. На тај начин и наша земља је ушла у мрежу земаља које су наставиле да демонстрирају бригу о одрживом развоју, исказану на конференцији у Рио де Жанеиру, *где су предели препознати као суштински фактор у успостављању равнотеже између очувања природног и културног наслеђа, као израза европског идентитета и разноликости, и његовог коришћења као економског потенцијала који може да омогући отварање нових радних места, а у контексту развоја одрживог туризма.*

Заједнички став европских земаља, да препознају пределе као заједнички легат, материјализован је потписивањем Европске конвенције о пределима:

- да ће правно признати предео као основну компоненту животног окружења становништва, као израз разноврсности њиховог заједничког културног и природног наслеђа и темељ њиховог индентитета,
- да ће усвајањем специјалних мера утврдити и спровести оне политике предела које имају за циљ његову заштиту, управљање и планирање,
- да ће успоставити механизме за укључивање најшире јавности, локалних и регионалних власти, као и других страна које су заинтересоване за одређивање и спровођење предеоне политике,
- да ће интегрисати предео у политике просторног (регионалног) и урбанистичког планирања, и у културне, пољопривредне, социјалне, економске и политике животне средине, као и све остале политике које могу да имају посредан или непосредан утицај на предео (*Европска конвенција о пределима, Фиренца, октобар, 2000*).

Поред претходно навендених обавеза, Конвенција обавезује на рад на **подизању нивоа свести** код грађана, приватних организација и јавних власти о вредностима предела, њиховој улози и променама које се у њима дешавају.

Посебну меру у примени Конвенције представља **оспособљавање и едукација** и то кроз:

- оспособљавање стручњака за процену и интервенције у пределу,
- мултидисциплинарне програме за оспособљавање професионалаца, приватног и јавног сектора, и заинтересованих организација у политици предела, заштити,

- управљању и планирању предела,
- програме образовања у школама и на универзитетима, у релевантним дисциплинама, које говоре о вредностима предела и резултатима који су резултат њихове заштите, управљања и планирања.

Примена Конвенције подразумева претходну **идентификацију и процену предела на националном нивоу**. Зато је неопходно радити на унапређивању знања о пределима у циљу:

- идентификације предела на целокупној националној територији,
- анализе њихових карактеристика, као и притисака који их трансформишу,
- процене идентификованих предела водећи рачуна о посебним вредностима које им дају заинтересоване стране и становништво.

Коначно, да би се предеона политика спровела неопходно је на националном нивоу увести **инструменте за спровођење заштите, управљања и планирања предела**. То је врло сложено питање које укључује различите јавне и приватне секторе, као и мултидисциплинарни рад који окупља читав спектар професија и занимања. Зато је у националним оквирима потребно: обезбедити квалитетну стручну обуку за вредновање предела и деловање у њему, промовисати мултидисциплинарну обуку у вези с проблемима везаним за пределе, намењену одабраним члановима и техничком особљу локалних, регионалних и државних органа власти и других релевантних тела из јавног и приватног сектора, организовати школске и универзитетске курсеве који, у оквиру различитих дисциплина, обухватају питања која се баве пределом и његовом заштитом, управљањем и планирањем, тако да код омладине, будуће стручне јавности, развијају свест о проблемима који се тичу њихове животне средине.

Од свих претходно наведених задатака које треба решавати у наредном периоду, у овом раду ће се **анализирати европска искустава о улози планирања предела у примени Европске конвенције о пределима**. Планирање предела је једна од области којом се баве стручњаци на Одсеку за пејзажну архитектуру, што доноси посебну одговорност пејзажним архитектама у Србији у домену примене Конвенције, олакшану разменом искустава са пејзажним архитектама широм Европе.

Премет, метод и сврха рада

Основни предмет овог рада је утврђивање улоге планирања предела у примени Европске конвенције о пределима. Три водећа принципа примене Европске конвенције о пределима: *заштита, управљање и планирање*, представљају „три стуба” на којима почива планирање предела (Марушић, 2006). Анализом искустава земаља које имају дугу традицију у планирању предела, као и земаља у којима то није случај (Србија), и кроз кратак приказ словеначког и немачког примера, тражен је одговор на питање: који је најефикаснији инструмент за остваривање циљева Конвенције?

Сврха овог истраживања је да се:

- да предлог за примену Европске конвенције о пределима у нашим условима;
- укаже и осветли улога плана предела у остваривању циљева Конвенције;
- предложи место планирања предела у систему планирања у Србији.

План предела - инструмент примене Конвенције на националном нивоу

Постоје различита искуства у примени Европске конвенције о пределима на националном нивоу.

Без обзира на чињеницу да предео није предмет посебних закона, овом проблематиком се баве све земље потписнице, како на националном тако и на нивоу региона, округа, провинција и општина. Поред просторних и урбанистичких планова, односно планова предела, предео је предмет и посебних докумената, као што су „Национална стратегија биодиверзитета и предела” у Хрватској, „Студија о процени предела” која је на Малти водећа стратегија за политике намене земљишта, „Концепција швајцарских предела” и „Предео 2020” у Швајцарској, односно научних студија, евалуација и слично.

Овој проблематици је посвећено и неколико међународних научних и стручних конференција, а једна од њих је одржана у Братислави, марта 2005., са темом **Планирање предела у проширеној Европској Унији - "Landscape planning in the Enlarged European Union"** (M Finka, M. Kozova, 2005).

На Конференцији је учествовало 130 учесника из 14 европских земаља. Циљ Конференције је био да се, између осталог, размене искуства о улози планирања предела у примени Европске конвенције о пределима, као и положају планирања предела у општем систему планирања. На Конференцији је дискутовано о уобичајеним потврђеним вредностима, интересима и циљевима планирања предела, као и јасно постављеном циљу *Примене Европске конвенције о пределима*. Истакнута је и појава да су ингеренције примене Конвенције подељене између различитих министарстава: Министарства за заштиту животне средине, Министарства за шумарство и водопривреду, Министарства за регионални развој, и друге, што је довело до немогућности интегративног приступа овој сложеној проблематици.

Препоруке учесника Коференције у циљу јачања улоге планирања предела у Европској Унији биле су:

- интегрисати планирање предела у систем планирања како би постало ефективан инструмент примене Европске конвенције о пределима,
- повезати израду плана предела са предлогом еколошких мрежа, концепцијом заштите природе и предела, плановима интегралног управљања сливовима река, и другим сличним документима,
- дефинисати законску регулативу у којој ће план предела, са својом методологијом, имати јасно дефинисану улогу примене Европске конвенције о пределима,
- премена ГИС технологије, симулационих модела и визуелизације предела,
- проширење програма планирања предела на универзитетима и организовање образовних курсева за специјалисте који раде у области планирања предела, и простора оупште.

Словеначко искуство у примени Европске конвенције о пределима, које је базирано на дугогодишњем искуству у планирању предела, говори у прилог свеобухватног планирања предела као инструмента примене ове Конвенције³.

Планирање предела у Словенији је почело да се развија почетком 60-тих година прошлог века. Методологија планирања предела, која је развијена у сарадњи са професорима Карлом Штајницом (Carl Steinitz) и Метом Вруом (Metom Vroom),

³У раду је дат кратак приказ искуства у примени Европске конвенције о пределима у Републици Словенији који је настао као резултат разговора и размене искустава са колегама са Одсека за крајинску архитектуру, Биотехничког факултета, Универзитета у Љубљани, који су учествовали у том пројекту.

била је уведена у Закон о просторном планирању, а 1984. план предела је постао обавезан секторски план у оквиру просторног плана. У исто време, процене утицаја на животну средину постале су део планирања предела. Почетком 90-тих година словеначка влада је иницирала пројекат *Регионална распоређеност типова предела у Словенији*, који је имао за циљ да прикупи сва постојећа знања о карактеру предела у Словенији, као и промене до којих је у њима дошло, да **категоризује културне пределе** Словеније у односу на визуелну привлачност, као и да припреми **упутство за заштиту и развој предела** (Marušić, I., Jančić, M., 1998, према Marušić, 2006). Овакав документ је био завршен када је Словенија 2000. године потписала Европску конвенцију о пределима, коју је ратификовала три године касније.

И поред постојеће информационе основе, која је била више него довољна за успешну примену, професор Марушић истиче да успешна примена Конвенције није само у инструменту примене - плану предела, као секторском плану, већ у „**укључивању знања и јачању свести о вредностима предела, процесима у њему, циљевима и сврси развоја и заштите предела као дела свеобухватног процеса планирања**” (Marušić, 2006).

Немачка није потписала Европску конвенцију о пределима што у професионалним круговима доводи до честих полемика на тему: да ли је то скалндал или само шала? (Dietwald, G. 2005). Разлог за овакав однос према Конвенцији треба тражити у већ постојећем систему планирања предела чији садржај и циљеви одговарају садржају и циљевима Европске конвенције о пределима. Дуга традиција је разлог да се прикажу и њихова искуства у овој области. Прво, треба знати да се Немачка састоји од 16 федералних држава и да свака има свој засебан систем планирања, али у сваком од њих задатак планирања предела је да омогући спровођење **принципа и циљева заштите природе** (Слика 1а.).

Слика 1а. Циљеви и принципи Заштите природе и Управљања пределима према Члану 1.

Немачког федералног закона о заштити природе (извор: Dietwald, 2005)

Figure 1a. Goals and Principles of nature Conservation and Landscape Management According to Article 1 German Federal Nature Protection Act (Source: Dietwald, 2005)

Слика 1б. Ефективност планирања предела у Немачкој (извор: Dietwald, 2005)

Figure 1b. Effectiveness of Landscape Planning in Germany

Методe остваривања ових циљева могу бити различите, али најпрецизнијом и најиновативнијом се може сматрати **процена функционисања предела**. Овај приступ подразумева како заштиту тако и делотворност различитих елемената предела, између осталих: земљишта; воде; климе; историјске функције предела, итд.

Инструменти планирања предела се крећу од федералног нивоа за који је предвиђена израда Програма развоја предела, преко регионалног, за који се ради „оквирни” план предела (1:50 000), а на крају, на локалном нивоу израђује се детаљан план предела са планом система зеленила (Dietwald, G. 2005). Резултати неколико

истраживања која су се бавила оценом ефикасности планирања предела, показали су да планирање предела има важну улогу у урбаном планирању, планирању у пољопривреди, као и приликом доношења стратешких процена утицаја (Слика 1б.). План предела, поред вредне информационе основе, пружа концепт, разлоге и аргументе за одржив урбани и пољопривредни развој.

Планирање предела у Србији је почело да се развија 70-тих година прошлог века. Принципи и циљеви тог пионирског концепта су рађени по узору на претходно приказане, а заговарали су га професор Милинковић, који је био наш познати пејзажни архитекта, као и професори Чолић и Јанковић, наши реномирани научници, биолози (Цвејић, 1999). Увођењем Генералног плана предела у Закон о планирању и уређењу простора и насеља 1995, учињен је корак даље.

У Архиви Министарства за капиталне инвестиције које је наследило надлежности Министарстава за грађевине, налазе се три израђена и усвојена Генерална плана предела, и то:

- Генерални план предела “Филијала” (1997);
- Генерални план предела “Средње брдо”(1997);
- Генерални план предела “Језеро”(1997).

Обрађивач плана, у сва три случаја, био је Завод за урбанизам Војводине из Новог Сада. Тимови који су учествовали у изради планова су били састављени од професионалаца различитих струка, али не и пејзажне архитекте. Руководилац израде плана је био архитекта. У сва три случаја се радило о пределима који су деградирани. То су, пре свега, угашени копови лапора и кречњака, простори у завршним фазама експлоатације који су механички оштећени, односно, простори којима је неопходна рекултивација.

Планови су подразумевали истовремено физичко обликовање терена (физичку рекултивацију) и припрему подлоге (насипање хумуса) са садњом одговарајућих култура (биолошка рекултивација). „Циљ је отклањање последица деградације терена тј. уклапање предела у околни простор” (Генерални план предела “Средње Брдо”, 1997).

Методологија израде ових планова одговарала је методологији израде урбанистичких планова. Није поштован општи метод планирања предела који је подређен доминантној улози заштите, неге и уређења предела (Цвејић, 2002)⁴. Чак је и појам предела врло “немушто” и вештачки употребљаван, а све то говори о неразумавању методологије израде Генералног плана предела од стране обрађивача.

Где и како је „изгубљен план предела”, зашто га креатори новог Закона о планирању и изградњи, који је усвојен 2003, нису уврстили у обавезне планове? Зато што⁵:

- план предела у планирању у Србији нема традицију, а када се појавио 1996. године у Закону о планирању и уређивању простора, појавио се у групи урбанистичких планова, гдје му по намени, циљевима и методологији није било место;

⁴ Поред осталог, не постоје поглавља инвентарисања и процене структуре предела, процене планираних и постојећих коришћења, кроз њихове визуелне и еколошке утицаје. Нема предлога за алтернативна коришћења, а у поглављу Правила уређења, неге и обликовања и предела говори се о хортикултурном уређењу, правилима садње, што не представља само по себи циљ плана предела.

⁵ Одговор на ово питање дали су креатори Закона.

- урађен је веома мали број планова предела (Завод за урбанизам Војводине), већином са јасним циљем рекултивације деградираних простора, у објекту заштите природе, Националном парку Фрушка Гора. План предела поистовећен је са планом предела посебне намене (у наведеним примерима) иако по својој оригиналној методологији одговара Просторном плану општине (пример методологије која је урађена за Подунавље; Цвејић, 2002).
- руководиоци планова су били архитекте који нису разумели природу, методологију и циљеве израде планова предела.

Разлог за ову ситуацију делом треба тражити у чињеници да је период између 1992. и 2002. године био период опште дерегулације, када је у Србији цветала непланска градња, када је изграђено готово милион објеката без грађевинске дозволе. То је било време потпуног одсуства просторних и урбанистичких планова вишег реда. Једини планови који су тада рађени били су детаљни урбанистички планови, а дозвола за изградњу је могла да се добије преко урбанистичког пројекта. Детаљни урбанистички планови су били планови непосредне реализације и служили су као покриће за легализацију нелегално изграђених објеката. Будући да се планом предела није могла добити дозвола за градњу сматран је непотребним.

Приликом израде новог *Закона о планирању и изградњи* (2003) законодавац је имао приоритете који су се односили на легализацију објеката, увођење просторног реда, и посебно на правила изградње, обнове и ревитализације великих инфраструктурних система и објеката, где је предео, као појам, као објекат истраживања и интервенције, био споредан. Опстанак Плана предела у новом *Закону о планирању и изградњи* није озбиљније разматран јер није уважен став струке пејзажне архитектуре. Истовремено, архитектонска и просторно-планерска струка, које су имале велики утицај у креирању законских решења, нису препознале потребу да се афирмишу Планови предела као важан плански документ. Данас, када је Република Србија потписала Европску конвенцију о пределима, у чијој припреми су учествовале и пејзажне архитекте, постоји интенција препознавања Плана предела као носиоца имплементације ове Конвенције.

Уместо дискусије и закључка - Приоритети које Србија треба да постави у примени Европске конвенције о пределима

Европска конвенција о пределима препушта државама потписницама избор средстава која ће користити у својим унутрашњим правним аранжманима у циљу извршавања својих обавеза. Правни, административни и финансијски аранжмани који се успостављају у циљу спровођења Конвенције треба да буду усклађени са традицијом планирања, управљања и заштите простора у Србији.

Приоритет у реализацији Европске конвенције о пределима, код нас, треба тражити у **законском инструменту**. У оквиру постојећег Закона о планирању и изградњи, следећи, углавном, искуство словеначког интегралног и своебухватног планирања простора, треба увести нове секторске **планове предела**, инструменте примене Конвенције, и то:

Стратегију или Концепцију заштите и еколошки усклађеног коришћења предела на националном нивоу и

Планове предела који се раде за ниво региона и града (Регионални план предела и Генерални план предела), као и планове за пределе изузетне вредности (објекте заштите културне и природне заоставштине, као и за неке друге пределе у којима је неопходно применити посебне мере управљања и заштите).

Европска конвенција о пределима је идејом предела као „европског легата” пронашла заједнички именуатељ за превазилажење политичких граница, културних разлика и решавање проблема у оквиру ширих, предеоних граница. У ствари, Конвенција прокламује једну врсту културне револуције у погледу става према будућим пределима Европе.

У намери да следимо пут на коме је наш задатак обликовање будућности, треба уважити и ставове доајена планирања предела, професора Карла Штајница. Он издваја четири важне тачке успешне примене Европске конвенције о пределима из перспективе планирања предела (Stainitz, 2006):

- прво, предели не познају политичке границе;
- друго, не можемо планирати све аспекте сваког појединачног предела, морамо поставити приоритете, фокусирати се на „стратешке” пројекте који су узроци најдраматичнијих промена...;
- треће, не можемо прописати план за све локације у пределу, односно све пределе⁶, ...морамо направити разлику између *de facto* и *de jure* заштите, и фокусирати се на просторе где су конфликти између највреднијих предела и „сила промена” највећи;
- коначно, сувише се говори о заштити предела... немогуће је заштитити предео у коме живимо јер промене су део живота... треба заменити концепт заштите концептом селективне конзервације делова предела, а у неким случајевима и концептом нових, дизајнираних предела.

Ако пределе будемо посматрали не само као дате и унапред одређене просторе, нешто што нам се открива делић по делић, већ као нешто што би требало стварати, тек тада можемо сматрати да смо се ухватили у коштац са одговорношћу прављења модела и сценарија будућих предела.

И на крају, следећи предложене кораке, овај рад треба разумети као позив свима онима који желе и хоће да се баве будућношћу предела како би задовољили и неопходан услов мултидисциплинарности на коме се и заснива перспекција простора.

ЛИТЕРАТУРА:

- Цвејић, Ј, Видер, В. и Прокић, С. (2001). Планирање предела и заштита природе – примери из праксе. У *Зборник радова „Планска и нормативна заштита простора и животне средине“*. Београд: Географски факултет, Београд: АППС, Београд: УУС
- Цвејић, Ј. (1999). *Планирање и уређивање предела – скрипта*. Београд: Шумарски факултет
- Delmar, A. (2006). *Teritorijalna prospekcija*, Beograd: Vlada Republike Srbije i Kancelarija za pridruživanje Evropskoj Uniji, Beograd: Geografski fakultet
- Dietwald, G. (2005). Landscape Planning in Germany – A Contribution to the Discussion on the European Landscape Convention. U *Alfa Spectra, A special issue*. Bratislava: Spectra Centre of Excellence
- Ђорђевић Д. (2005). О перспекцији – изгубљеном основу просторног планирања. *Србија и савремени процеси у Европи и свету*. Београд: Географски факултет
- Finka, M., Kozova, M. (2005). Landscape planning in the Enlarged European Union. U *Alfa Spectra, A special issue*. Bratislava: Spectra Centre of Excellence
- Kozova, M., Misikova, P., & Krsakova, A. (2005). Landscape Ecological Research, Practice and Education as a base for programme of European Landscape Convention implementation in Slovakia. U *Alfa Spectra, A special issue*. Bratislava: Spectra Centre of Excellence
- ***(1997). *Генерални план предела “Средње Брдо”*. Нови Сад: Завод за урбанизам Војводине
- ***(1997). *Генерални план предела “Филијала”*. Нови Сад: Завод за урбанизам Војводине
- ***(1997). *Генерални план предела “Језеро”*, Нови Сад: Завод за урбанизам Војводине
- Marušić, I. (2006). Landscape typology and landscape changes: What we have learnt from endeavours to implement European Landscape Convention in Slovenia. U *Proceedings from Fourth meeting of the*

⁶ То представља домен стратегије развоја предела.

- Workshops for the implementation of the European Landscape Convention*, Ljubljana: Ministry of the Environment and Spatial Planning Republic of Slovenia
- Meto, V. (2002). Landscape planning: Ecology, Ethics and Aesthetics. U *Proceedings Landscape Planning in the Area of Globalization*. Ljubljana: Biotehnicka fakulteta
- Milinković, S. (1970): Značaj i mesto plana predela u prostornom planiranju. *Pejzaž + Prostor* (1)20-22
- Misikova, P., Ambros, & L. (2005). Preparation of the Slovak Act on Landscape Planning, U *Alfa Spectra, A special issue*. Bratislava: Spectra Centre of Excellence
- ***(2001). *The European Landscape Convention*. European Council Press
- Stainitz, C. (2006). Some notes on landscape planning towards the objectives on the European Landscape Convention, U *Proceedings Landscape and Society*. Ljubljana: Biotehnicka fakulteta

NEVENA VASILJEVIC

S u m m a r y

THE ROLE OF LANDSCAPE PLANNING IN EUROPEAN LANDSCAPE CONVENTION IMPLEMENTATION

The increasing interest in the issue of landscapes is currently a pan-European phenomenon, as testified by the document of the European Landscapes Convention by the Council of Europe. The main goal of the Convention is protection, planning and management of the landscape as important part of the quality of life for people living everywhere: in urban areas and in countryside, in degraded areas as well as in the areas with high quality and those recognized as being of outstanding beauty. Serbia has signed Convention on 21 of September 2007.

According to explored international experiences, landscape plan, with its known methodology, is recognized as the most suitable tool in the most Countries which have already implemented European Landscape Convention.

Considering the measure of competencies and also a fact that Serbia becomes a Party of the European Landscape Convention it is necessary to undertake the new act on landscape planning and its integration into the spatial planning system at the national, regional and city level.

The proposal of the act should regulate content, practices and conditions of the landscape planning as an instrument of ecological use and protection of proprieties and investments in the landscape based on principles of sustainable development.

According to the tradition in the spatial planning and protection in Serbia, as well as to the tradition in the neighbourhoods, it is the most appropriate way to establish new act on landscape planning within existing Law for Spatial Planning and Building. One of the proposed instruments is Strategy for Landscape, landscape plan which should be obligatory for the Strategy for Spatial development on the national level. The idea of this plan is to elaborate Conservation Conceptual Framework and Ecological Use of the Landscape of the Serbia. The others are landscape plans for smaller scale, the regional and local landscape plans, as well as plans for sparing use of natural resources and preservation of cultural and natural heritage included with the landscape character.

The new act on landscape planning will significantly change the attitude towards landscape use. As the strong legal instrument, it will improve protection, management and planning of the landscape. In the practice, the new situation on one side will help with preparedness to attract the right investments, on the other side to refuse the damaging activities to the landscape. Finally, the act will prevent conflict of interests and bring the optimization of the land use within spatial development.